ORG.0004.155.2019

**UCHWAŁA NR XVIII/155/19**
**RADY GMINY MOSZCZENICA**

**z dnia 30 października 2019 r.**

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Moszczenica na lata 2019-2021**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 506, poz. 1309, poz. 1696, poz. 1815) w związku z art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1111, poz. 924, Dz. U. z 2018 r. poz. 2245) Rada Gminy Moszczenica uchwala, co następuje:

**§1.** Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Moszczenica na lata 2019 - 2021 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

**§2.** Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Moszczenica i kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie.

**§3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

RADA GMINY MOSZCZENICA

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY MOSZCZENICA
Małgorzata Domańska

**Załącznik do Uchwały Nr XVIII/155/19**
**Rady Gminy Moszczenica**
**z dnia 30 października 2019 r.**

# GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE MOSZCZENICA NA LATA 2019-2021

*Koordynator Programu:*
*Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie*
*Kosów, ul. Główna 23, 97-310 Moszczenica*
*Tel/fax: 44 616 95 97, e-mail: gops@moszczenica.pl*

## Wprowadzenie

Rodzina jest naturalnym i niezastąpionym elementem struktury społecznej, nazywanej podstawową komórką społeczną, a zagadnienie rodziny jako środowiska wychowawczego w rozwoju dziecka jest tematem bardzo obszernym i szeroko rozumianym. W wychowaniu bowiem nie ma niczego co można by pominąć lub uznać za nie istotne.

Wpływ rodziny na rozwój dziecka rozpoczyna się już bardzo wcześnie gdy jego podatność na przyswojenie wzorców i wartości jest wysoka. Ma ona fundamentalne znaczenie zarówno dla rozwoju dziecka jak i społeczeństwa, bowiem niezależnie od przemian jakim jest ciągle poddawana, to jej funkcja wychowawcza dalej należy do najważniejszych. Rodzina wpływa na osobowość dziecka kształtując w nim pośrednio nowego członka społeczeństwa. Dobra rodzina to zatem taka, która dokładnie określa swoje cele i dążenia tak, aby dziecko mogło odnaleźć siebie i swoje miejsce w otaczającym go świecie i na każdym etapie swojego rozwoju.

Do podstawowych dziedzin planowego oddziaływania rodziny na rozwój dziecka zaliczyć należy m.in.:

- troskę o prawidłowy rozwój fizyczny dziecka, jego sprawność i zdrowie,
- troskę o rozwój intelektualny (umysłowy),
- zaspokajanie potrzeb emocjonalnych (uczuciowych) dziecka, przy równoczesnym wzbogacaniu jego życia uczuciowego, rozwijaniu w nim dyspozycji pozytywnych i przełamywaniu dyspozycji negatywnych,
- wdrażanie w kulturę własnego społeczeństwa, grupy społecznej, z którą jest się najściślej związanym, w kulturę ogólnoludzką rozbudzanie zainteresowań i potrzeb kulturalnych, wpajanie społecznie akceptowanych zasad i norm moralnych,
- uspołecznianie dziecka poprzez kształtowanie postawy otwartej na problemy otaczającego świata, ścierające się tendencje, odwieczną walkę dobra ze złem, dążenia do postępu i sprawiedliwości społecznej, autentycznej równości i wolności ludzi, walkę z zacofaniem,
- przygotowanie go do samodzielnego życia, uczenie organizowania własnego życia zgodnie z potrzebami i warunkami, jakie stwarza rzeczywistość społeczna,
- uodparnianie na napotykane trudności i niepowodzenia, hartowanie charakteru i silnej woli, rozbudzanie u dziecka poczucia godności osobistej oraz poczucia godności narodowej,
- rozwijanie dyspozycji do doskonalenia siebie, nie popełniania tych samych błędów, kształtowanie ambicji i aspiracji na poziomie własnych potencjalnych możliwości[1].

Dom rodzinny jest zatem swoistym środowiskiem wychowawczym, w którym zachodzi proces zaspokajania potrzeb, kształtuje się wzory postępowania oraz tworzy zasadnicze elementy osobowości społecznej dziecka. Potrzeba doznawania pozytywnych przeżyć uczuciowych jest potrzebą życia. Toteż zasadniczymi potrzebami dziecka do prawidłowego jego rozwoju są (oprócz potrzeb podstawowych, biologicznych): potrzeba uczuciowego oparcia i potrzeba bezpieczeństwa, które może zapewnić dziecku rozumne i serdeczne wychowanie rodzinne[2].

---

[1] H. Izdebska – Rodzina i jej funkcja wychowawcza, w: Encyklopedia Pedagogiczna pod red. W. Pomykało, Fundacja Innowacja, Warszawa 1997, s. 702

[2] H. Pielka – Procesy socjalizacji i wychowania w rodzinie, CPBP.09.02, Koszalin 1990, s. 32

Innym bardzo ważnym czynnikiem rodzinnym mającym ogromny wpływ na rozwój i wychowanie dziecka jest atmosfera wychowawcza. Atmosferę tą w rodzinie określają przede wszystkim panujące w niej stosunki emocjonalne między członkami i dominujący nastrój uczuciowy, stopień zainteresowania danego osobnika innymi członkami rodziny, sposób reagowania jednych członków rodziny na poglądy innych[3].

Rodzina jest więc środowiskiem rozwoju człowieka a rozwój jest wynikiem aktywności podmiotu, przejawiającej się zdobywaniu i strukturalizacji doświadczeń, które kształtują postawy, wartości a także wiedzę o świecie i zachowaniach człowieka.

Kultura pedagogiczna rodziców stanowi o zdolności do reagowania w sytuacjach wychowawczych zgodnego z potrzebami dziecka, określona przez wiedzę, system wartości, norm i sposobów zachowania jednostki, świadomość celów wychowania oraz umiejętności działania wychowawczego. Kultura pedagogiczna rodziców kształtuje się w całokształcie warunków domu rodzinnego i wielorakich uwarunkowań jego funkcjonowania. Jest ona nie tylko elementem kultury rodziny, ale i wyrazem jej ogólnego poziomu[4].

Nie pozostawia zatem wątpliwości fakt, iż dobrze funkcjonująca rodzina powinna być priorytetem każdego człowieka, gdyż stanowi podstawę do funkcjonowania naszych dzieci w swoim życiu dorosłym i w zakładanych przez nich rodzinach. Stąd konieczność postrzegania rodziny kompleksowo i podejmowania działań zaradczych w sytuacjach kryzysowych na wielu płaszczyznach, aby nie dopuścić bądź minimalizować skutki zaburzeń w niej występujących wynikających z trudności opiekuńczo-wychowawczych.

Bez wątpienia pozostaje również fakt, że proces wspierania rodziny to jednocześnie troska, rozwój i wzmacnianie społeczności lokalnej.

Jednym z zadań nałożonych na organy administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej jest opracowanie i realizacja trzyletnich gminnych programów wspierających rodzinę. Obowiązek ten został uregulowany w art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1111 ze zm.).

Niniejszy Program jest kontynuacją dwóch poprzednich przyjętych uchwałami Rady Gminy Moszczenica funkcjonujących w latach 2013-2015 oraz 2016-2018. Celem Programów było wzmocnienie roli rodziny naturalnej poprzez rozwiązywanie problemów zagrażających prawidłowemu jej funkcjonowaniu oraz wspieranie rodziny przez prowadzenie interdyscyplinarnych działań i tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu wywiązywaniu się z funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Założenia Programu na lata 2019-2021 wpisują się kompatybilnie w główną idee wspierania rodziny.

## 1. Diagnoza środowiska lokalnego

Gmina Moszczenica pod względem geograficznym leży na granicy dwóch jednostek, tj. Równiny Piotrkowskiej i Wysoczyzny Bełchatowskiej, należących do makroregionu Niziny Południowo-Mazowieckiej. Powierzchnia Gminy wynosi 111,49 km$^2$. Administracyjnie Gmina Moszczenica należy do województwa łódzkiego i stanowi jedną z jedenastu gmin powiatu piotrkowskiego, graniczącą z:

1) od północy z gminami Czarnocin i Będków;
2) od zachodu z gminami Tuszyn i Grabica;
3) od wschodu z gminą Wolbórz;
4) od południa z miastem Piotrków Trybunalski.

[3] H. Pielka – Procesy socjalizacji i wychowania w rodzinie, CPBP.09.02, Koszalin 1990, s. 32
[4] M. Grochociński – Kultura pedagogiczna rodziców, w: Rodzina i dziecko pod red. M. Ziemskiej, PWN, Warszawa 1986, s. 300-302

Na Gminę Moszczenica składają się 23 sołectwa: Białkowice, Raków, Michałów, Jarosty, Karlin, Kosów, Rękoraj, Pomyków, Sierosław, Srock, Kiełczówka, Baby, Gościmowice Drugie-Powęziny, Gajkowice, Gościmowice Pierwsze, Gościmowice Drugie, Podolin, Raciborowice, Moszczenica-Osiedle, Moszczenica-Wola, Gazomia Stara, Gazomia Nowa, Moszczenica.

Moszczenica posiada jedną z najlepszych lokalizacji komunikacyjnych w kraju. Przez gminę przebiegają cztery ważne szlaki drogowe: A1, S8, DK 12 i 91 oraz linia kolejowa nr 1 łącząca Warszawę i Katowice. To druga pod względem zaludnienia gmina powiatu piotrkowskiego.

Gmina posiada najnowocześniejszą infrastrukturę teleinformatyczną opartą na łączach światłowodowych o przepustowości kilkudziesięciu GB/s. Własna sieć internetowa, która powstała w ramach programu E-Leader umożliwia bezpłatny dostęp do Internetu (tzw. pakiet socjalny). Mieszkańcy mają do dyspozycji nowoczesne boiska i halę sportową, dzieci uczą się w nowo wybudowanych lub wyremontowanych placówkach oświatowych. Gmina intensywnie rozwija się inwestycyjnie[5].

Na potrzeby opracowania głównych założeń niniejszego Programu sporządzono diagnozę rodzin w Gminie Moszczenica w oparciu o posiadane dane przez GOPS. Dane, o których mowa zaprezentowano poniżej w zestawieniach tabelarycznych.

Tabela Nr 1. Porównanie liczby beneficjentów pomocy społecznej i liczby mieszkańców Gminy Moszczenica w latach 2016-2018

| | 2016 | 2017 | 2018 |
|---|---|---|---|
| Liczba mieszkańców Gminy Moszczenica | 12 694 | 12 735 | 12 737 |
| Liczba rodzin korzystająca z pomocy społecznej | 375 | 339 | 269 |
| Liczba osób korzystających z pomocy społecznej | 889 | 767 | 570 |
| Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogółu mieszkańców | 7,00% | 6,03% | 4,48% |

*Dane źródłowe: Opracowanie własne GOPS*

Analizując liczbę osób objętych wsparciem pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców Gminy Moszczenica, przyjąć należy, iż w 2018 roku pomocą społeczną zostało objętych 269 rodzin. W rodzinach tych było 570 osób, co stanowi 4,48% ogółu ludności zamieszkałych na terenie gminy. Z powyższej tabeli wynika, że liczba rodzin objętych pomocą społeczną systematycznie spada. Porównując rok 2016 do roku 2018 liczba korzystających z pomocy społecznej spadła o 106 rodzin.

Tabela Nr 2. Powody przyznania pomocy w latach 2016-2018

| L.p. | Rodzaj powodu | Liczba rodzin | Liczba rodzin | Liczba rodzin |
|---|---|---|---|---|
| | | 2016 | 2017 | 2018 |
| 1 | Ubóstwo | 310 | 268 | 204 |

[5] http://www.moszczenica.pl/page/details/6/gmina-wielu-mozliwosci

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 2 | Bezdomność | 6 | 6 | 5 |
| 3 | Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym: | 74 | 62 | 41 |
| 4 | wielodzietność | 38 | 37 | 28 |
| 5 | Bezrobocie | 178 | 151 | 103 |
| 6 | Niepełnosprawność | 130 | 153 | 139 |
| 7 | Długotrwała lub ciężka choroba | 169 | 199 | 184 |
| 8 | Bezradność z sprawach opiekuńczych w tym: | 52 | 54 | 33 |
| 9 | rodziny niepełne | 39 | 40 | 26 |
| 10 | rodziny wielodzietne | 1 | 2 | 2 |
| 11 | Przemoc w rodzinie | 1 | 6 | 3 |
| 12 | Alkoholizm | 67 | 66 | 33 |
| 13 | Trudności w przystosowaniu się dożycia po zwolnieniu z Zakładu Karnego | 13 | 8 | 5 |
| 14 | Zdarzenie losowe | 2 | 8 | 0 |
| 15 | Klęska żywiołowa lub ekologiczna | 0 | 5 | 0 |

*Dane źródłowe: Opracowanie własne GOPS na podstawie sprawozdań rocznych.*

Pomoc społeczna kierowana jest do osób lub rodzin dotkniętych różnymi dysfunkcjami. W 2018 roku podobnie jak w latach poprzednich dominującym powodem korzystania ze środków pomocy społecznej w Gminie Moszczenica było ubóstwo, które występuje w 204 rodzinach. Ubóstwo jest zjawiskiem bardzo negatywnym, które wyraźnie oddziałuje na jakość i poziom życia, a przez to na zadowolenie społeczne. Klienci ośrodka pomocy dotknięci ubóstwem osiągają dochody nie przekraczające minimum ustawowego, żyją zatem na granicy minimum egzystencji. Kolejnymi najczęściej występującymi w 2018 roku powodami udzielenia świadczeń były długotrwała choroba (184 rodziny), niepełnosprawność (139 rodzin) oraz bezrobocie (103 rodziny).

Z uwagi na utrzymujący się wciąż wysoki wskaźnik bezrobocia niezbędne jest podejmowanie działań ukierunkowanych przede wszystkim na zwiększenie szans w znalezieniu zatrudnienia przez osoby borykające się z problemem bezrobocia, nieaktywne zawodowo, zagrożone wykluczeniem społecznym. Warto podkreślić, że ze zjawiskiem bezrobocia związane są często patologie społeczne takie jak alkoholizm, które bardzo często współwystępują również z ubóstwem.

Tabela Nr 3. Liczba dzieci oraz rodzin korzystających z programu dożywiania.

| Pomoc finansowa na: | Liczba dzieci/rodzin 2016r. | Liczba dzieci/rodzin 2017r. | Liczba dzieci/rodzin 2018r. |
|---|---|---|---|
| Pomoc w formie posiłku (opłacanie posiłków) | 211 dzieci | 174 dzieci | 136 dzieci |
| Pomoc w formie posiłku na wniosek dyrektora (opłacanie posiłków) | 19 dzieci | 10 dzieci | 10 dzieci |
| Zasiłki celowe | 254 rodzin | 218 rodzin | 183 rodzin |

*Dane źródłowe: Opracowanie własne GOPS na podstawie sprawozdania rocznego.*

Pomoc w formie dożywiania przyznawana jest w postaci zakupu posiłków w szkole lub przedszkolu, do których uczęszcza dziecko, na wniosek rodziców. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko wyraża chęć zjedzenia posiłku, odpowiednio dyrektor szkoły lub przedszkola informuje ośrodek pomocy społecznej

o potrzebie udzielenia pomocy w formie posiłku. W latach 2016-2018 można zauważyć znaczny spadek zainteresowania powyższymi formami pomocy co bezpośrednio przekłada się na zmniejszenie wydatków w tym zakresie. W 2018 roku pomocą w formie pokrywania kosztów posiłków w szkole lub przedszkolach objętych było 136 dzieci, w stosunku do roku 2016 nastąpił znaczny spadek o 75 dzieci. Również liczba dzieci zgłaszanych przez dyrekcję szkoły uległa zmniejszeniu, między rokiem 2016 a 2018 nastąpił spadek o 9 uczniów. Powyższy program przewiduje również pomoc pieniężną w formie zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności.

Spadek liczby rodzin objętych programem spowodowany jest poprawą sytuacji materialnej rodzin, na którą bezpośredni wpływ miało wprowadzenie od 1 kwietnia 2016r. świadczenia wychowawczego.

Tabela Nr 4. Pomoc finansowa w formie stypendiów szkolnych w latach 2016 - 2018

| | Liczba uczniów 2016r. | Liczba uczniów 2017r. | Liczba uczniów 2018r. |
|---|---|---|---|
| Stypendia szkolne | 121 | 95 | 67 |

*Dane źródłowe: Opracowanie własne GOPS na podstawie sprawozdania rocznego*

Liczba uczniów korzystająca z pomocy finansowej w formie stypendiów szkolnych w latach 2016-2018 zmniejszały się sukcesywnie.

Tabela Nr 5. Zasiłki rodzinne z dodatkami do zasiłków rodzinnych w 2018 r.

| Lp. | Świadczenia | Liczba rodzin | Liczba osób | Liczba świadczeń |
|---|---|---|---|---|
| 1 | Zasiłek rodzinny | 583 | 1 089 | 11 186 |
| 2 | Dodatek z tyt. opieki nad dzieckiem w okresie przebywania na urlopie wychowawczym | 49 | 52 | 369 |
| 3 | Dodatek z tyt. urodzenia dziecka | 32 | 32 | 33 |
| 4 | Dodatek z tyt. samotnego wychowywania dziecka | 38 | 49 | 482 |
| 5 | Dodatek z tyt. kształcenia i rehabilitacji | 88 | 90 | 939 |
| 6 | Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego | 412 | 672 | 1 077 |
| 7 | Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania | 175 | 208 | 1 454 |
| 8 | Dodatek z tyt. wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej | 97 | 114 | 1 184 |

*Dane źródłowe: Opracowanie własne GOPS na podstawie sprawozdania z realizacji świadczeń rodzinnych w 2018 roku.*

Od 1 stycznia 2016 roku, tj. po wejściu w życie nowelizacji ustawy o świadczeniach rodzinnych zostało wprowadzone nowe świadczenie rodzinne - świadczenie rodzicielskie. W 2018 r. wypłacono 330 świadczeń rodzicielskich dla 45 osób.

Tabela Nr 6. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego w latach 2016-2018

| Świadczenia z FA | 2016 r. | | 2017 r. | | 2018 r. | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Liczba osób | Liczba świadczeń | Liczba osób | Liczba świadczeń | Liczba osób | Liczba świadczeń |
| | 107 | 1178 | 99 | 1023 | 90 | 883 |

*Dane źródłowe: Opracowanie własne GOPS na podstawie sprawozdań rocznych z realizacji powyższych świadczeń w latach 2016-2018.*

Liczba rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego w 2018 r. zmalała o 17 osób uprawnionych w stosunku do 2016 r.

Tabela Nr 7. Realizacja świadczenia wychowawczego w roku 2018

| Wyszczególnienie | Liczba rodzin | Liczba osób | Liczba świadczeń |
|---|---|---|---|
| Świadczenie wychowawcze | 1 103 | 1 618 | 17 287 |

*Dane źródłowe: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania sporządzonego dla Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 r.*

Należy podkreślić, że w porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się liczba rodzin (z 1146 do 1103) , osób (z 1769 do 1618) i świadczeń (z 18 802 do 17 287). Główną przyczyną spadku było zaostrzenie przepisów i nowe wytyczne dla osób ubiegających się o świadczenie.

Tabela Nr 8. Realizacja programu Dobry start w 2018 r.

| Wyszczególnienie | Liczba wniosków | Liczba dzieci | Liczba świadczeń |
|---|---|---|---|
| Świadczenie dobry start | 1 167 | 1 693 | 1693 |

*Dane źródłowe: Opracowanie własne GOPS na podstawie Sprawozdania sporządzonego dla Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej za 2018 r.*

O ustalenie prawa do świadczenia Dobry start w 2018 roku zostało złożonych 1 167 wniosków. GOPS rozpatrzył 1167 wniosków, wydał 1167 informacji o przyznaniu świadczenia Dobry start oraz wysłał na wskazany we wniosku adres poczty elektronicznej.

Wprowadzenie rządowego programu Dobry start cieszyło się również dużym zainteresowaniem wśród społeczeństwa jak wprowadzenie w 2016 roku programu Rodzina 500 plus.

Ponadto, w 2018 roku na podstawie złożonych wniosków przyznanych zostało 121 Kart Dużej Rodziny.

Tabela Nr 9. Liczba udzielonych konsultacji i specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, rodzinnego i prawnego w latach 2016 – 2018

| Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne | Rok 2016 | Rok 2017 | Rok 2018 |
|---|---|---|---|
| Liczba odbiorców | 1 088 | 1 278 | 979 |

*Źródło: opracowanie własne GOPS*

Tabela obrazuje w sposób ilościowy liczbę odbytych konsultacji oraz udzielonych porad typu psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i rodzinnego zarówno dzieciom i ich rodzicom. Należy podkreślić, że powyższe dane stanowią szacunkowy obraz liczby odbiorców porad bowiem jedne porady miały charakter indywidualny, inne rodzinny, jeszcze inny zbiorowy (np. spotkania grupowe z rodzicami w szkołach). Istotnym jest, że wszystkie instytucje, które były zaangażowane w Program wspierania rodzin z terenu Moszczenicy aktywnie realizowały postawiony cel konsultacyjny w 3-letnim okresie obowiązywania Programu.

Tabela Nr 10. Liczba programów prozdrowotnych, profilaktyczno-edukacyjnych realizowanych w latach 2016 – 2018

| Programy prozdrowotne, profilaktyczno-edukacyjne | Rok 2016 | Rok 2017 | Rok 2018 |
|---|---|---|---|
| liczba programów | 62 | 66 | 290 |

*Źródło : opracowanie własne GOPS*

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli należy stwierdzić, iż każda instytucja mająca wpływ na edukację i profilaktykę mieszkańców Gminy Moszczenica, w okresie realizacji Programu podejmowała aktywne działania programowe o charakterze prozdrowotnym i profilaktyczno-edukacyjnym. Liczba powoływanych programów, w tym w szkołach dla dzieci i młodzieży sukcesywnie rosła z każdym kolejnym rokiem realizacji gminnego programu wspierania rodziny. Liczba odbiorców również rosła. Szkoły angażowały w udział swoich uczniów, pozostałe placówki zachęcały swoją ofertą coraz większą liczbę mieszkańców Gminy Moszczenica.

Tabela Nr 11. Liczba programów realizowanych na rzecz rodzin wielodzietnych, niepełnych i dysfunkcyjnych

| Programy na rzecz rodzin wielodzietnych, niepełnych i dysfunkcyjnych | Rok 2016 | Rok 2017 | Rok 2018 |
|---|---|---|---|
| Liczba programów na rzecz wsparcia rodzin | 31 | 37 | 18 |

*Źródło : opracowanie własne GOPS*

Podmioty działające na terenie Gminy Moszczenica na rzecz wpierania rodzin, a w szczególności placówki oświatowe tj. szkoły i policja wdrażają programy wspierające rodziny wielodzietne, niepełne i dysfunkcyjne. Należy zaznaczyć, iż wszystkie placówki edukacyjne dzieci i młodzież z terenu Gminy Moszczenica podejmowały działania na rzecz rodzin wielodzietnych, niepełnych i dysfunkcyjnych, diagnozowały problemy w nich występujące, prowadziły spotkania z rodzinami-ich członkami, a następnie kierowały do innych placówek/punktów pomocy specjalistycznej.

Tabela Nr 12. Liczba dzieci korzystających z dożywiania w szkole w latach 2016-2018 – pomoc finansowana przez gminę

| Dożywianie dzieci | Rok 2016 | Rok 2017 | Rok 2018 |
|---|---|---|---|
| Liczba odbiorców płatnych ze środków GOPS | 230 | 184 | 146 |

*Źródło : opracowanie własne*

Dużym wsparciem dla prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży jest zapewnienie posiłków w szkole. W roku 2016 dożywianiem w szkołach i przedszkolach objęto 230 dzieci, natomiast w 2017 roku liczba osób objętych dożywianiem zmniejszyła się o 20%. Podobnie, spadek liczby korzystających dzieci z dożywiania zaobserwowano w 2018-146 dzieci. Spadek ten spowodowany jest zmniejszeniem ogólnej liczby dzieci uczęszczających do szkół i przedszkoli w 2017 oraz pobieraniem przez rodziców świadczenia wychowawczego 500+, co umożliwiło im pokrycie kosztów spożywanych posiłków przez dzieci i młodzież szkolną we własnych zakresie. Dożywianiem objęto nie tylko dzieci uczące się w szkołach podstawowych i gimnazjach, ale również w szkołach ponadgimnazjalnych oraz w przedszkolach.

Tabela Nr 13. Wsparcie rodzin poprzez przydzielenie asystenta

| Pomoc asystenta rodziny | Rok 2016 | Rok 2017 | Rok 2018 |
|---|---|---|---|
| Liczba rodzin objętych asystenturą/ dzieci | 16/31 | 16/27 | 18/33 |

*Źródło : opracowanie własne GOPS*

Powyższa tabela przedstawia liczbę rodzin, które w latach 2016 - 2018 korzystały z pomocy asystenta rodziny. Maksymalna ustalona przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej liczba rodzin, z którymi współpracuje jednocześnie asystent rodziny w ciągu roku wynosi nie więcej niż 15. Objęcie opieką 16 rodzin spowodowane było zakończeniem pracy z jedną rodziną i rozpoczęciem pracy z następną rodziną. Praca asystenta ma charakter kompleksowy. Najważniejszym zadaniem jest edukowanie rodziców w zakresie prawidłowego pełnienia obowiązków rodzicielskich, wykrywania zagrożeń dla rodziny oraz rozwiązywanie istniejących problemów na bieżąco w celu pozostawienia dzieci jak najdłużej w rodzinie biologicznej. Dobro małoletnich dzieci jest dla podmiotów wspierających rodzinę najważniejsze, a działania podejmowane w tym zakresie są priorytetowe. Pozostałe formy pieczy zastępczej stosujemy jako ostateczność .

Tabela Nr 14. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – programy profilaktyczne

| Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie | Rok 2016 | Rok 2017 |
|---|---|---|
| Liczba programów/liczba uczniów i przedszkolaków | 10/wszyscy uczniowie | 17/1671 liczba uczniów i przedszkolaków |

*Źródło: opracowanie własne GOPS*

Przemoc jest zjawiskiem występującym w społeczeństwie, na które należy natychmiast reagować. Istotnym jednak jest aby zapobiegać zjawiskom noszącym znamiona przemocy, stąd konieczność stosowania wczesnej profilaktyki i zaszczepiania w jak najmłodszym okresie życia wiedzy w tym temacie. Duże znaczenie ma nauka kontrolowania zachowań agresywnych. Wszystkie programy przeprowadzone w ramach działań instytucji współpracujących ze sobą w ramach Programu dokładały starań co do jakości realizowanych przedsięwzięć o charakterze

profilaktycznym. W 2018 roku do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 46 procedur „Niebieska Karta": 5 procedur wszczęli pracownicy socjalni, 41 Policja. Natomiast w 2017 roku wpłynęły 44 procedury.

W związku z realizacją procedury „Niebieska Karta" w 2018 roku odbyły się 92 spotkania grupy roboczej. W 2017 roku natomiast zorganizowano 88 spotkań grup roboczych.

W 2018 roku w rodzinach zastępczych przebywało 8 dzieci. Dzieci umieszczone były w rodzinach spokrewnionych, tj. u dziadków, rodzeństwa lub dalszej rodziny na podstawie orzeczeń sądu rejonowego.

Dzieci rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej umieszczone są w instytucjonalnej pieczy zastępczej za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Tryb.

W ciągu 7 lat obowiązywania ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w palcówkach opiekuńczo-wychowawczych umieszczono 13 dzieci, z czego w 2018 roku w tego typu placówkach przebywało 10 dzieci (na dzień 31.12.2018 roku – 9 dzieci). Czworo z nich powróciło do rodzin biologicznych. Powodem powrotu dzieci do rodziny w dwóch przypadkach była poprawa sytuacji rodziny, jedno z dzieci powróciło do środowiska gdyż uzyskało 18 lat, a kolejna rodzina z dzieckiem zmieniła miejsce zamieszkania.

Dla porównania w latach ubiegłych, tj. w 2015 roku w rodzinach zastępczych przebywało 4 dzieci, w 2016 roku – 3 dzieci, natomiast w 2017 roku – 6 dzieci. W placówkach opiekuńczo wychowawczych w 2015 roku przebywało – 7 dzieci, w 2016 roku – 8 dzieci, natomiast 2017 roku – 9 dzieci.

Z powyższego wynika, że z roku na rok pomimo działań i pracy wielu podmiotów wspierających rodzinę nieznacznie, aczkolwiek wzrasta liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

## 2. Analiza SWOT

Tabela Nr 15. Analiza SWOT w obszarze wsparcia rodziny.

| Mocne strony | Słabe strony |
|---|---|
| ➢ współpraca instytucji działających na rzecz rodziny,<br>➢ wykwalifikowana kadra świadcząca wsparcie rodzinom,<br>➢ działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,<br>➢ działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,<br>➢ dostępność usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi w całej gminie,<br>➢ zabezpieczanie środków finansowych w budżecie Gminy/GOPS na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny,<br>➢ wspieranie rodzin przez asystenta rodziny,<br>➢ działalność placówek oświatowych ,<br>➢ działalność Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu,<br>➢ działalność Gminnej Biblioteki Publicznej. | ➢ pomoc dla rodzin, głównie instytucjonalna (niewystarczający udział podmiotów np. non profit),<br>➢ słaby rozwój wsparcia w zakresie potrzeb lokalowych dla rodzin,<br>➢ wciąż zbyt niski poziom świadomości w wypełnianiu ról opiekuńczo-wychowawczych oraz zagrożeń,<br>➢ niski poziom świadomości i wiedzy społecznej w zakresie wspiera rodziny i pieczy zastępczej,<br>➢ niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie wykorzystywania własnych zasobów i możliwości do przezwyciężania kryzysów rodzinach,<br>➢ niechęć do udziału w zajęciach edukacyjnych, inicjatywach integracyjnych podnoszących kompetencje społeczne, brak zainteresowania udziałem w projektach unijnych oferujących podnoszenie kompetencji społecznych oraz podążanie w kierunku rozwoju osobistego,<br>➢ brak placówki wsparcia dziennego,<br>➢ brak stacjonarnej świetlicy środowiskowej dla dzieci i młodzieży,<br>➢ brak bezpłatnego i powszechnie dostępnego punktu |

| | |
|---|---|
| | konsultacyjnego o szerokim wachlarzu świadczonych porad specjalistycznych. |
| Szanse | Zagrożenia |
| ➢ wykorzystywanie środków finansowych w ramach ogłaszanych konkursów,<br>➢ współpraca rodzin dysfunkcyjnych z pracownikami GOPS i asystentem rodziny,<br>➢ czynny udział rodzin w organizowanej ofercie wsparcia w gminie,<br>➢ wzrost zainteresowania i zaangażowania społecznego na rzecz dziecka i rodziny. | ➢ stricte konsumpcyjny styl życia w rodzinach,<br>➢ osłabienie autorytetu. |

## 3. Odbiorcy Programu

Program adresowany jest do rodzin z dziećmi przeżywających trudności w realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W ramach uzupełniającego charakteru zakresu wsparcia opisanego w Programie będą podejmowane działania powszechnie skierowane do rodzin i ich członków, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży. Mowa tu o ogólnych działaniach z zakresu profilaktyki i promocji wartości rodzinnych, wspólnego spędzania czasu wolnego, rozwoju osobistego, zdrowego stylu życia, wzajemnego poszanowania i nabywania umiejętności społecznych.

## 4. Cele i zakładane efekty Programu

Na potrzeby Programu ustala się następujący cel główny i cele szczegółowe.

**Cel główny Programu:**
***Rozwój zintegrowanego i kompleksowego systemu wsparcia rodziny na terenie Gminy Moszczenica***

***Cele szczegółowe:***
*Cel szczegółowy 1*: Wzmacnianie roli i funkcji rodziny, w szczególności przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze.
*Cel szczegółowy 2*: Usprawnianie współpracy podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.
*Cel szczegółowy 3:* Wsparcie kadry zajmującej się pomocą na rzecz rodziny.

***Planowane ogólne efekty realizacji Programu:***
*Efekt 1:* Podniesienie poziomu świadomości oraz wzmocnienie roli i funkcji rodziny, w szczególności rodziny przeżywającej kryzys.
*Efekt 2:* Zapewnienie zintegrowanej i kompleksowej pomocy dziecku i rodzinie.
*Efekt 3:* Wspomaganie rozwoju zawodowego kadry pracującej na rzecz dziecka i rodziny (podnoszenie kwalifikacji zawodowych, superwizja).

Tabela Nr 16. Planowane działania w ramach Programu zaplanowane na lata 2019-2021:

| Działania | Realizatorzy | Wskaźniki | Źródło finansowania | Efekty |
|---|---|---|---|---|
| Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (w tym: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego, | GOPS<br>GKRPA<br>Placówki oświatowe, PPPP | Liczba osób, którym udzielono porad, liczba udzielonych | Środki finansowe własne realizatora, środki | Rozwiązywanie problemów rodzinnych w różnych aspektach życia rodzinnego, zapobieganie kryzysom. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| mediacyjnego, coachingowego, itp.) | | porad/ konsultacji | finansowe zewnętrzne | |
| Praca z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego czasowo w pieczy zastępczej | GOPS | Liczba rodzin | Środki finansowe własne realizatora, środki finansowe zewnętrzne | Podnoszenie świadomości społecznej, wzmacnianie ról rodzicielskich, pokonywanie problemów życiowych |
| Praca z rodziną, w szczególności z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze | GOPS | Liczba rodzin | Środki finansowe własne realizatora, środki finansowe zewnętrzne | Podnoszenie świadomości społecznej, wzmacnianie ról rodzicielskich, pokonywanie problemów życiowych, w tym opiekuńczo-wychowawczych, kształtowanie pozytywnych nawyków, podniesienie poziomu motywacji i sprawczości rodzicielskiej, podniesienie umiejętności asertywności, wsparcie kształtowania umiejętności budowania wspierających i życzliwych relacji rodzinnych oraz ogólnospołecznych. |
| Współfinansowanie kosztów utrzymania dzieci w pieczy zastępczej | GOPS | Liczba dzieci | Środki finansowe własne realizatora, środki finansowe zewnętrzne | Zapewnianie opieki zastępczej dzieciom z rodzin w kryzysie |
| Udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego rodzinom | GOPS | Liczba rodzin | Środki finansowe własne realizatora, środki finansowe zewnętrzne | Pomoc finansowa i rzeczowa rodzinom w kryzysie |
| Organizowanie spotkań o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, w tym festynów, inicjatyw sportowo-rekreacyjnych, imprez okolicznościowych, konkursów tematycznych/ hobbystycznych, itp. | GOPS, placówki oświatowe, GOKiS, GKRPA, Gminna Biblioteka Publiczna, KP | Liczba osób Liczba spotkań | Środki finansowe własne realizatora, środki finansowe zewnętrzne | Integracja rodzin, umacnianie więzi rodzinnych, nauka spędzania wspólnego czasu wolnego, propagowanie zdrowego stylu życia, wzrost świadomości społecznej, nauka i pomoc w rozwijaniu |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| | | | | zainteresowań |
| Organizowanie wypoczynku letniego/zimowego dla dzieci i młodzieży | GKRPA Placówki oświatowe GOKiS | Liczba dzieci i młodzieży | Środki finansowe własne realizatora, środki finansowe zewnętrzne | Stworzenie warunków do aktywnego wypoczynku, nauka umiejętności spędzania czasu wolnego, pomoc dzieciom z rodzin dotkniętych problemem uzależnienia oraz przemocy w rodzinie, nauka alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego |
| Organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych wyrównujących szanse edukacyjne dzieci i młodzieży | Placówki oświatowe Gminna Biblioteka Publiczna | Liczba dzieci i młodzieży | Środki finansowe własne realizatora, środki finansowe zewnętrzne | Poprawa wśród dzieci i młodzieży kondycji fizycznej, pomoc w wyrównywaniu szans edukacyjnych, wzrost czytelnictwa, nauka efektywnego spędzania czasu wolnego, poprawa stylu życia. |
| Szkolenie kadry pracowników zajmujących się wspieraniem rodziny | GOPS | Liczba pracowników, które skorzystały ze szkoleń zawodowych/ superwizji Liczba zorganizowanych szkoleń Liczba superwizji | Środki finansowe własne realizatora, środki finansowe zewnętrzne | Wzrost kompetencji pracowników pracujących z rodzinami objętymi wsparciem, zwiększenie jakości podejmowanych działań, wzrost poczucia efektywności pracy pracowników profesjonalnie zajmujących się wsparciem rodzin |

## 5. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitoring Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Moszczenica na lata 2019-2021 będzie opierał się na gromadzeniu i analizowaniu danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie (GOPS), będącego koordynatorem niniejszego Programu. Monitoringowi będą podlegały wyznaczone działania podejmowane przez instytucje wskazane w Programie do ich realizacji. Każda z instytucji wymieniona w Programie będzie składać do koordynatora Programu, nie później niż do ostatniego dnia lutego każdego roku za rok poprzedni, cząstkowe sprawozdanie z efektów i analiz prowadzonych przez siebie działań. Rezultatem monitoringu będą kompleksowe sprawozdania roczne składane przez GOPS Radzie Gminy Moszczenica do 31 marca każdego roku za rok poprzedni.

## 6. Zasady finansowania Programu

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Moszczenica na lata 2019-2021 odbywać się będzie w ramach środków pochodzących z budżetu Gminy Moszczenica,

dotacji oraz środków pozyskiwanych z innych źródeł. Środki na finansowanie poszczególnych działań będą uwzględniane cyklicznie w corocznym planie finansowym.

## 7. Dane dotyczące Programu

Podstawowe dane dotyczące Programu zebrano w poniżej prezentowanej tabeli.

Tabela Nr 17. Podstawowe dane Dotyczące Programu.

| | |
|---|---|
| **Miejsce Realizacji Programu** | Gmina Moszczenica |
| **Czas Realizacji Programu** | lata 2019-2021 |
| **Koordynator Programu** | Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej<br>w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie,<br>Kosów, ul. Główna 23,<br>97-310 Moszczenica,<br>Tel./fax 44 616 95 97,<br>e-mail: gops@moszczenica.pl |
| **Realizatorzy/Partnerzy Programu** | Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Moszczenicy (GKRPA) |
| | Komisariat Policji w Wolborzu (KP) |
| | Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Moszczenicy (GOKiS) |
| | Szkoły z terenu Gminy Moszczenica (placówki oświatowe) |
| | Powiatowy Urząd Pracy w Piotrkowie Trybunalskim (PUP) |
| | Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim (SR) |
| | Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Piotrkowie Trybunalskim (PPPP) |
| | Parafie rzymskokatolickie z terenu Gminy Moszczenica (parafie) |
| | Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim (PCPR) |
| | Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Moszczenicy (GZIPPR) |
| | Gminna Biblioteka Publiczna (GBP) |
| **Źródła finansowania Programu** | Środki finansowe własne i pozyskiwane z zewnątrz |

**Podsumowanie**

Głównym założeniem niniejszego Programu jest rozwój zintegrowanego i kompleksowego systemu wsparcia rodziny na terenie Gminy Moszczenica. Cel główny będzie realizowany w oparciu o prowadzoną pracę z rodziną oraz wsparcie w procesie opiekuńczo-wychowawczym. Współpraca pomiędzy instytucjami pozwoli na realizację różnorodnych działań na rzecz rodziny i poprawę ich funkcjonowania w pełnionych rolach społecznych mających oddziaływanie na dzieci. Dostrzegamy potrzebę skoncentrowania się w pracy z rodziną nad motywacją członków rodzin do podejmowania działań w kierunku dobrej zmiany, wykorzystywania w pierwszej kolejności własnych zasobów i możliwości oraz podnoszenia kompetencji społecznych, w tym komunikacyjnych oraz rozwoju osobistego. Wszystko po to, aby zapobiegać nieprawidłowościom poprzez szeroko pojętą profilaktykę w obszarze funkcjonowania rodzin.